

MARANDU CHAKE

H5N1 (mymba oveva mba'asy) umi vaka ikambyvare

Pe 25 de marzo de 2024, departamento Agrikultura rehegua Estados Unidos pegua (United States Department of Agriculture) (USDA) ohechakuaa umi vaka ome'eva kamby apytepe oiva Texas ha Kansas pe oi Hague hasyva ha pe **mymba oveveva mba'asy (bird flu) ojeikuaava H5N1** icha ombohasy Hague chupekuera. Ojeñepyrü ypyguive ojeheka umi vaka hasyva, H5N1 ojetopa heta vaka **ome'evare kamby kada ara ambue estado kuerape avei.**

Ymave guare

Pe H5N1 ojetopa kuri tenonderaite EE. UU. pe umi **guyra ovevare ambue tetape 2015 pe**, ha upei ojejuhu umi ryguasure 2022pe. Upei, 2022 guive hetaiterei guyra ha ryguasupe ojekukamante hasypa rupi Estados Unidos pe. **H5N1 ombohasyva avei umi mymba okambuvape** ojetopa avei EE. UU. pe, Canadape ha ambue hendape ko yvy tuichakuere. Umi mymba okambuva hasyva apytepe ojetopava (aguara pytä, oso, sorrilo, mapache, mykure, foca, mbarakaja, anguja ha hetave ambue mymba) ho'u umi guyra tera ryguasu hasyva re'onguekue. Ko'aga ojeikuaama avei oñepyrumahavei avei hasy H5N1 gui umi vaka oñeguenohevagui kamby kada ara. Ndojeikua porãiti mba'eicha rupipa hasy avei umi vaka ikambyva H5N1 gui.

Ndojeikuaitiramo jepe ikatupa okontahia petei tapicha ambue tapichape, **unos kuantu umi omba'apova** umi mymba hasyva apytepe hasy avei H5N1 gui. Umi omba'apova vaka faena ha tambope (lakteo kuerare ha so'o kuerare) ha ichurakuerare (ypy'akuere ha kamby ndojyitivare) oñatendeve va'era ani hagua hasy hikuai H5N1 gui. **Pe CDC he'i umi omba'apova ha ikatuva oi umi umi mymba hasyva ypype tera umi hi'upy ikatuva aguereko pe mba'asy to hecha hikuai noimeipa oguereko hikuai sintoma hasyha hikuai ijahy'ogui ha kohuntivitisi (tesay tera tesa pytamba) 10 dia aja ha to ho hikuai tasyope puvlikope oimeramo oñepyruma hasykatu hikuai.**

Mba'eichapa eikuata reñekontahiapa

Umi oñatendeve umi mymba hasyvare tera omanovare tera umi cosa kuera ikatuvare oi ha oja pe virus H5N1. Tembiapo kuera ikatuhape reñekontahia ha umi mba'e ikatuvare re poko:

- Guyra, vaka kuera tera ambue mymba hasyva
- Guyra kuera re'ongue, vaka ha ambue mymba kuera ndojeikuaaiva mba'érepa omano.

Ti'anga: USDA

- Tekaka tera yty
- Piso tera y ikatuva oñekontamina umi mymba ty tera tekakakuere (vatea, yrenda, tahamar) umi granha oihape umi mymba hasyva
- Kamby pyra
- Vaka chura kue tera ititi kuere omokambu jave.

Umi omba'apova umi **oñangarekova vakare**, veterirario kuera, omba'apova mataderope **oñatende va'era ani hagua umi omba'apova hendive kuera pe ombohasy H5N1**. Ha petei **jeporeka umi peligrone** ikatuva oi umi kogapegua tembiapope, ha mymba ñemongakuaa ha matadero kuera ha tambokuerare otopa umi omba'apova uperupi ikatuha hasy H5N1 gui.

Mba'eicha ikatu reñangareko ndejehe

Umi omba'apova vaka ikambyvare apytepe omba'apo avei kokuepe. OSHA he'i "kokuepe ñemba'apo" he'iseha oimerae tembiapo ojeñemityhape, ojecriahape mymba tera oimerae tembiapo ojavova petei chokokue petei granhape, ranchope, uertape tambope tera ambue tembiapo ojevapova kokuepe.

Umi norma segurida rehegua ha salu rehegua OSHA pegua oejtopa **29 CFR seksion 1928**. Avei, pe clausula dever heneral pe ley segurida rehegua pe ha salu tembiapouera rehegua (OSH Act) oipota entero

umi oporomomba'apova omoi iñempleado kuerape "petei lugarpe ndaipori hape peligro ojeikuaan porava oporokukava tera ikatuvava oporokukava tera ikatuvava ombyai nde rete." [29 USC 654\(a\)\(1\)](#). Umi kogaty muichivape ikatu oñembohasante alguna cosa. Pero, pe OSH Ley ha umi norma kogatypeguava ojegueraha va'era en kuenta umi koga oihape 11 omba'apova tera oimeramo oñemba'apora upepe upe mismo añope. Upeicharo jepe, umi plane petei estado rehegua OSHA oaprovava apytepe oimoi umi norma segurida ha salu nde travaho rehegua umi ganha omba'apohape 11 empleado tera sa'ive, ha umi plane petei estado rehegua OSHA oaprovava ikatu hina ojerure ambue mba e.

Umi omba'apova peguara vaka ome'eva re kamby pero noiriva kogatype, umia apytepe omba'apovape matadero pe, entero umi norma industrial OSHA pegua oñe'eva umi lugar ikatuhape reñekontahia pe virus umi mymba oveveva rehegua ha umi aviso umi mba'asy pe tembiapo rehegua apytepe oñ:

- Pe ekipo rejeprotehe hagua nemba'eteva ([29 CFR 1910. Subpart I](#)), ojerure rehecha pora hagua noimeipa oñembyai nde ekipo rejeprotehe hagua (PPE) ojerure haicha [29 CFR 1910.132\(d\)](#)
- Nde juru ha nde tñ r emo'aha ([29 CFR 1910.134](#))
- Kuatia hai orekova informasion umi oipurave guara respirador pe norma nde'iriramo jepe ojeipuru hagua ([Voluntary Use, 29 CFR 1910.134 Appendix D](#))
- Rehistro kuera ñeñongatu ([29 CFR 1904.7](#))

Ndo jerureijave ndeve eipuru hagua respirador nde patron ha pe norma OSHA pegua, nde patron ikatu oikuaa ve'e tera oheja reipuru ndeve petei respirador nembra eva nandepeligraitama guive reipuru upeva. Kova he'i ndete reipuruseha he'i haicha pe norma oñangarekova respirasion rehe, ehecha [1910.134\(c\)\(2\)](#). Umi patron kuera ikatu oheja ojeipuru N95 ha ambue respirador kuera orekova filtro (FFRs) oñemba'apota jave vakakuerare ha ambue mymba kuerare. Ndete nde reipuruta ramo umi respirador elastrometiko umi koga ha kokue tembiapope, umi patro kuera ome'eva va'era petei copia pe kuatia oiva apéndice D pe oiva [1910.134 Appendix D](#) – Kuatia hai orekova informasion umi omba'apovape pe guara oipurava respirador pe norma ndojerurei jave, ha rejapo oñeikoteveva ha rejechaka doctorpe ha pe ñemopotire (ehecha [OSHA kuatia haipyre Kevin Cochran peguara, April 24, 2018](#)).

Umi patron kuera omoñepyrú, ojapoka ha oikuakua va'era umi [CDC protokolo rejeprotehe hagua pe H5N1](#) gui ha ojeasegura pora va'era ojeiapoha hina ko'a protokolo oñemba'apojave umi tembiapope oñeñe'ema va'egui pe tera oike jave umi lugape ne'iraiti oñemopotiva ha oi haguepe umi mymb hasyva tera omanova'ekue:

- Rejohei y ha havope nde po remoi mboyve pe EPP.
- Eipuru pe EPP ojeipuru va'erava, avei
 - Ao ndohasaivare y tera ambue likido
 - Petei respirador orekova filtro [NIOSH oaprovava®](#) (FFR) (e.g., N95® tera iporaveva) tera petei respirador elastrometiko orekova filtro michiveveva N95® ichagua
 - Tesa mo'aha tera tova mo'aha ojejopy porava
 - Sapatu ojeiapova gomagui tera sapatu mo'aha ojeiapopova gomagui ha oñemboguyguy porava
 - Aka mo'aha tera akarague mo'aha
 - Guante ndahykueiva (y-ndohasaiva)
- Eñemonde pe koty ojeseperavape (emonde) hagua ha eñemboi (eipe'a) pe EPP.
- Emoi (emonde) pe EPP [pe ojehaihaichape he'ihape](#) pe koty ojehejavape upevara.
- Ani repoko nde rovere (nde resa, nde ti, ha nde juru) repoko rire petei kosa ikatuvava oreko pe virus.
- Reipe'a (rehekyi) pe EPP [pe ojehaihaihape he'ihaiha](#) pe kotype ojehejavape upevara.
- Emopoti ha edesinfekta pora va'era pe EPP ojerurehaicha pe favrikante.
- Emombo pe EPP ojeipuruva una vende oñemombohape pe yty ipeligrosova (mba'yruojepoihape peichagua yty).
- Ejahu reipe'arire pe ao iky'ava ha ikatuvare oja pe virus.
- Epuru guante ha ao nemo'ava remanipula tera rejohei jave ao orekova pe virus ha ambue mba'e oñemondeva ikatuvava oreko pe virus.
- Ehekyi ha emoi mba'arupe oñemboty poravape pe ao orekova pe virus ikatuhaguaicha ojegueraha.
- Ejohei pe ao orekova pe virus pe lugarpe ikatuma guive (ani reipuru umi mba'e orekova pe virus nde rogape).
- Ejohei pe ao orekova pe virus y haku poravape.

Oñembo'eramo **umi omba'apovape haekuera ontendepora haguaicha**, oipytyvota ojejapo pora hagua umi mba'e ojejavova ani hagua nde rasy, upeva apytepe oipuru pora ha oñangareko pora umi ekipo rejeprotehe hagua (EPP). Ojapo jave petei kapasitasion oñentendeka pora va'era tekotevetereiaha ojejoheipora ñande po ha jaipuru pe desinfektante ñande po peguara ndaipori jave y ha havo ani hagua isarambi pe virus.

Rehechave hagua umi informasion umi norma ha direktris, ehecha [OSHA's Respiratory Protection Standards](#) ha [OSHA's Avian Influenza webpage](#).

Mba'eicha ikatu rekontakta OSHA PE

He'íhaicha pe ley salu rehegua ha pe segurida remba'apohape 1970 pegua umi patron kuera omoiva'era umi omba'apovape petei lugar isegurova ha ikatu'yhape hasy hikuai. OSHA ohupytyseva ha'e hina opa umi omba'apova Estados Unidospe toguereko petei lugar omba'apohagua isegurova ha hesaitahape, ha ikatu'yhape oñedemanda rei chupekuera. OSHA ojapo la ojuhupytyseva omoivo ha ojavokavo umi norma; ojavoka umi mba'e ojejavova'erava ani hagua oñepu'a pe Ley OSH re ha ambue ley federal kuera umi oporodenunciavare; ome'e ha omokyre'y ojejapo hagua kapasitasion, ohupyty, ombo'e ha oipytyvo; ha ojeasegura entero um programa estatal kuera OSHA rehegua ideprovecho ha oiko umi OSHA federalicha,

oporopytyvova ojeguereko hagua petei sistema nacional ojeprotehe hagua pe salu ha pe segurida umi omba'apovaga. Reikuaseve ramo, eheka www.osha.gov tera ehenoí OSHA at 1-800-321-OSHA (6742), TTY 1-877-889-5627.

Reikuaseveramo ko temagui ehecha:

- Burrough ER, Magstadt DR, Petersen B, et al. Mba'asy ivaieterei ouva mymba ovevegagui A(H5N1) aty 2.3.4.4b vaka ome'evape kamby ha mbarakaja ogapypeguava pe, 2024. Emerg Infect Dis. 2024 Jul [ojehecha May 21, 2024]. <https://doi.org/10.3201/eid3007.240508>
- Departamento agrikulturapegua EE. UU. peguava (USDA) | APHIS oakonsehava pe virus vaiete ouva mymba oveveva gui (HPAI) H5N1 oiva umi mymba vakare umi omba'apovape mymba tasyope estadopeguara, veterinario reconosidova ha umi oprodusivape 12 de abril 2024 pe.
- CDC | Mba'asy vaiete ouva mymba ovevegagui A(H5N1) Pe virus umi mymbare: marandu kuera neptytyvotava ani hagua nde rasy, ha reikua hagua mba'e mba'emapa ojeikua salu puvlikagui.
- USDA | Mymba oveveva mba'sy vaiete jeporeka umi mymba okambuvare
- USDA | Mymba oveveva mba'sy vaiete jeporeka (H5N1) umi mymba ome'evare kamby: Umi mba'e reikuua reñeporanduva

Ko aviso ohechaukava petei peligro ndaha'ei petei norma tera petei regla ha nomoi hina ley ipyahuva. Oguereko konseho ha oikuaauka pora umi norma ovligatoria segurida ha salu rehegua. Ko'ava konseho ha ehina ojeikuaa haguante ha oipytyvo umi patronkuerape ome'ehagua petei lugar oñemba'apo hagua isegurova ha ikatu'yhape ñande rasy. Pe ley pe salu ha segurida remba'apohape rehegua oipota umi patronkuera ojavopaita umi norma ha reglamentope he'eiva segurida ha salu rehegua omoiva OSHA tera petei estado oihame petei plan OSHA oaprovava. Ha avei, pe klausula ovligasion heneral pe lei rehegua, seksion 5(a)(1), he'í umi patron kuera omoiva'era petei lugar oñemba'apo hagua oi'yhape umi mba'e ipeligrosova ikatuva nde juka tera nembohasy vaiete. Ojeguero hina 22 plan estadopeguara OSHA oaprovava, oñe'eva umi omba'apova ahenovare ha umi omba'apova ko'apegua estadopeguara ha 7 plan estadopeguava oñe'eva umi omba'apova estadopeguara ko'apegua añoitende. Ojeguereko va'era plan estadopeguava ambue hendapeguaicha ha umi programa ojejapo hagua oikoiteva ha ideprovechova OSHA icha ha iaktuva orekove ambue tera peichagua tera ijeksihenteveva rekisito.

